

Jutlus Nõos P, 08.04.18 kell 11.00, *Quasimodogeniti*

Lektsioonid: Sk 8:12–13; Lk 24:36–49

Jutlus: Ap 13:23–33

Laulud: 103 (1–5); 229 (1–2, 3); 321 (1–4); 297 (1–3)

Sellesama mehe soost on Jumal oma töotust mööda toonud Jeesuse Iisraelile Päästjaks. Enne tema tulekut kuulutas Johannes meelearandusristimist kogu Iisraeli rahvale. Kui Johannes oli oma elukäiku lõpetamas, ütles ta: „Mina ei ole see, kelle te arvate minu olevat, kuid vaata, pärast mind tuleb see, kelle jalatsit jalast päästma mina ei ole väärt.” Mehed-vennad, Aabrahami soo lapsed, ja need teie seas, kes Jumalat kardavad: meile on läkitatud see päästesõna. Sest Jeruusalemma elanikud ja nende ülemad ei tundnud teda ära, ja saatsid nõnda oma kohtuotsusega täide prohvetite ütlused, mida igal hingamispäeval loetakse, ja ühtegi surmasüüd leidmata palusid nad Pilaatust, et ta hukataks. Ja kui nad olid täitnud kõik, mis temast oli kirjutatud, võeti ta ristipuult maha ja pandi hauda. Jumal aga äratas ta surnuist üles. Ta oli palju päevi nähtav neile, kes koos temaga olid tulnud Galileast üles Jeruusalemma. Needsamad on nüüd tema tunnistajad rahva ees. Ja meie kuulutame teile rõõmusõnumit isadele antud töotusest, et Jumal Jeesust üles äratades on täielikult täitnud töotuse nende lastele, meile – nagu ka teises laulus on kirjutatud: „Sina oled mu Poeg, täna ma olen su sünnitanud.”

Tänase pühapäeva teema on kirikukalendri järgi „Ülestõusnu tunnistajad“. Ja ma tahaksingi järgnevas jutluses arutleda tunnistamise üle.

Vaatame kõigepealt, mida tähendab „tunnistaja“. Kreeka keeles on selle sõna vasteks sõna μάρτυς. Tõenäoliselt tuleb selle sõna kõla meile meelde sõna „märter“. Ent kui „märter“ tähendab eesti keeles vaid „usukannatajat“, siis *mártys* on märksa laiem ja tähendusväljaga. Võib välja tuua kolm tähendust.

Esimene on tunnistaja juriidilises tähenduses, isik, kes midagi tõendab. Selles mõttes on tunnistajad kohtus, aga ka mõne juriidilise toimingu juures nagu abielu registreerimine või juuresviibimine hetkel, kui politsei avab suletud ust. Piibliski on sedasorti tunnistamise näiteid. 5Ms 17:6: „Surmatav surmatagu kahe või kolme tunnistaja ütluse põhjal; ühe tunnistaja ütluse põhjal ei tohi teda surmata.“ Mt 18:15j: „Aga kui su vend peaks patustama, siis mine, noomi teda nelja silma all! Kui ta sind kuulab, siis oled sa oma venna tagasi võitnud. Kui ta sind aga ei kuula, siis võta enesega veel üks või kaks, sest kahe või kolme tunnistaja suu läbi on kindel iga asi.“ Kahjuks on Piiblis näiteid ka sellistest tunnistajatest, kes meelega valet tunnistavad, näiteks need, kes ülemkohtus süütu Jeesuse vastu valetunnistusi andsid.

Teine sõna „tunnistaja“ tähendus on ajalooline: isik, kes ise on mingi sündmuse, nähtuse juures ja näeb toimuvat pealt. Meie tänases kirjakohas salmis 31 nimetab Paulus Jeesuse tunnistajaid rahva ees ja peab siin silmas neid, kes on näinud surnuist ülestõusnud Jeesust. Neid isikuid on Pauluse sõnul sadu. 1Kr 15:5jj ütleb Paulus: Jeesus „näitas ennast Keefasele, seejärel neile kaheteistkümnele, seejärel näitas ta ennast ühtaegu enam kui viiesajale vennale ... siis näitas ta ennast Jaakobusele, seejärel kõigile apostlitele. Aga kõige viimaks näitas ta ennast ka minule...“

Ja kolmas „tunnistaja“ tähendus on eetilise. See viitab inimestele, kes näitavad end mingi õpetuse või ideoloogia pooldajatena, hoolimata ohust oma healole. See kolmas tunnistaja tähendus võiks siis sobida vasteks sõnale „märter“ ehk usukannataja. Piiblis on selliseks tunnistajaks nimetatud esimärter Stefanost. Samuti on samas tähenduses tunnistajaid mainitud Ilmutusraamatus, nt 2:13 ja 17:6.

Pöördume nüüd oma semantiliselt ekskursilt tagasi meie tänase kirjakoha juurde. See pärineb Pauluse esimeselt misjonireisilt ja kõnest, mille Paulus pidas Pisiidia-poolses Antiookia linnas, sealses sünagoogis. Vaatame, kas ja millises eeltoodud tähendustest on Paulus tunnistaja.

Selge on see, et Paulus tunnistab oma kõnes Jeesus Kristusest. Kuid ta pole tunnistaja juriidilises tähenduses, sest sünagoogi kontekst pole lihtsalt juriidiline.

Küsime aga, kas Paulus on tunnistaja ajaloolises tähenduses? Jah on, sest ehkki ta pole näinud

Jeesust ülestõusnuna enne Tema taevaminemist, on Paulus kohtunud Ülestõusnuga, kes kõnetas teda taevast. Sellest kõneleb meile põhjalikult Ap 9, kus on kirjeldatud Sauluse pöördumist Damaskuse teel.

Nõnda siis võib Paulust pidada isikuks, kes on tõepoolest ülestõusnud Jeesust näinud ja kui ta Ülestõusnust räägib, siis ta ei valeta. Paulus pole mingil juhul valetunnistaja. Kuid ta pole ka isik, kes on Jeesuse surnuist ülestõusmisest kuulnud teistelt, seda sõnumit uskunud ning kuulutab seda nüüd teistele. Just seetõttu on tema kõne – nii Pisiidia-poolses Antiookias peetu kui ka teised kõned – nii veenvad. Kõneleb ju pealtnägija!

Kuid Paulus on tunnistaja ka kolmandas, märtri mõttes. Ta ju kuulutab Jeesusest Kristusest avalikult, riskides oma heaoluga. Teamegi UT andmeil tema pidevast kannatamisest vaenulike rahvahulkade käe läbi ja oletatavast surmast veretunnistajana keiser Nero ajal Rooma linnas.

Kuid hüppame nüüd oma n-ö tunnistaja-käsitlusega tänapäeva ja meie endi eksistentsi juurde. Millised tunnistajad oleme meie ja millised me üldse saame olla? Kas oleme kiretud juriidilised tunnistajad, kes vaatavad toimuvat osavõtmatult pealt ja täidavad sellega mingit seadust? Või oleme koguni valetunnistajad, kes salgavad ära oma usu Jumalasse?

Eks Jumal paneb meie ette kiusatusi, mil meil on tunne, et oleme tõepoolest midagi sarnast teinud. Meenutagem jünger Peetrust, kes järgnes Jeesusele, et näha, mis temaga juhtub, kuid hoidis samas tahaplaanile, et teda ära ei tuntaks. Ja kui ta siiski ära tunti, salgas ta kolm korda, et tunneb Jeesust. Küllap on meie elus olnud samuti selliseid hetki, mil suhtume oma heaolu tõttu kiretult evangeeliumisse või Jumala seadustesse, nt kasvõi ligimesearmastuse käsku.

Kuid Jumal halastab meie peale, nagu ta halastas Peetruse peale, ja annab meile uue võimaluse, lootuses, et haarames sellest kinni. Oleks Jumal vaid armuline, et neid uusi võimalusi tuleks ka meie elus veel ja veel ning et me neist kinni haaraksime!

Oleme me aga tunnistajad ajaloolises mõttes? See tähendaks ju seda, et me peaksime olema ülestõusnud Jeesust näinud! Jah, seda me pole. Kuid me pole ka sellises olukorras, milles on inimesed, kes ei suuda tunnistada sündmustest, mida nad pole näinud. Kuidas nii? Nimelt on ülestõusnud Jeesus meie südamesse andnud Püha Vaimu, kes tunnistab meie eest!

Näiteks Etioopia kojaülem, kes kohtus Ap 8:26jj järgi apostel Filippusega polnud samuti ülestõusnud Jeesust näinud, kuid Filippuse kuulutus puhus tema südames lõkkele usu, mille oli VT lugemise ajal juba hõõguma pannud Püha Vaim. Ja ma arvan küll, et Etioopia kojaülem oli siiski samaväärne nende tunnistajatega, kes pole oma elus ülestõusnud Jeesust näinud, kuid tunnistavad temast siiski, täis usku ja väge. Selle tunnistuseks on ju Etioopia kirik, mis on koos Armeenia kirikuga vanim riigikirik maailmas – sündinud juba 4. sajandi algul.

Ka meie võime Püha Vaimu toel olla ülestõusnud Jeesuse tunnistajad, vähemalt samaväärsed nendega. Sest meieni on jõudnud pealtnägijate tunnistus, mille uskumiseks on meile väe andnud Jeesus Kristuse Püha Vaim. Me pole küll näinud ülestõusnud Jeesust oma ihusilmaga, kuid oleme siiski kogenud Kolmainust – Isa, Poega ja Püha Vaimu!

Ja kui me seda kõike kord juba kogenud oleme, siis oleme ka märtrid. Need, kes on valmis oma heaolu kaalule pannes tunnistama Jeesuse surnuist ülestõusmist. Nimelt on Jumal meilt Püha Vaimu läbi ära võtnud hirmu. Ei, me pole muutunud mingeiks hulljulgeiks usufanaatikuiks, kes ei mõtle enam, mida teevad. Kui Jumal kingib meile oma Püha Vaimu, siis me oskame talitada targalt, valida tunnistamiseks aega ja kohta.

Me pole nagu värskelt usklikuks saanud habemeajaja, kes, mõeldes, kuidas oma kliendile evangeeliumi kuulutada, alustas, habemenuga käes, juttu küsimusega: „Kas Te olete kunagi surmale mõelnud?“ Ei, me oleme siis nagu Martin Luther, kes seisis 1521 Wormsi riigipäeva ees ja ütles: „Siin ma seisan ja teisiti ma ei saa!“ Isegi kui see Lutheri selline ütlus on aluseta legend – nagu mõned uurijad kinnitavad – on see ilus eeskuju selleks, kuidas vajalikul hetkel olla märter.

Tuleb ka meelde kirjakoht 1Pt 3:14j: „Aga kui te peaksite kannatama õiguse pärast, siis olete õndsad. „Ent ärge kartke nende hirmutamist ja ärge kohkuge“, vaid pühitsege Issandat Kristust oma südames, olles alati valmis kostma igapäevale, kes teilt pärib aru lootuse kohta, mis teis on.“

Küllap Püha Vaim õpetab meile, mida ja kuidas me peame oma kristlaseelus tunnistama! Seni aga elagem rahulikult ning rõõmustagem meie Issanda ja Önnistegija surmast ja ülestõusmisest! Aamen.